



ost·ra·var

zpravodaj 3

pátek 30. 11. 2012

Dnes

10:00 AMIGO

Komorní scéna Aréna

13:00 – 15:00 SEMINÁŘ

Cooltour

16:00 SPRÁVKAŘ

Divadlo Petra Bezruče

18:30 DONAHA

NDM - Divadlo Jiřího Myrona

22:15 PESTRÉ VRSTVY

Divadlo Petra Bezruče

Spokojenosti a nespokojenosti

Všichni současní i minulí redaktoři jistě rádi potvrdí, že vyrábět ostravarský Zpravodaj je činnost nevďěčná. Nejenom, že místo v divadelním klubu vysedáváte až do rána v redakci, ale ještě navíc na sebe zcela neodvratně přivoláváte hněv mnohých.

Spolehlivým předmětem nespokojenosti a výtek bývá hvězdičkování. Řada divadelníků si myslí, že hvězdičky jsou ohavností samy o sobě, a pokud někoho takového o hvězdičky požádáte, dá vám to jaksepatří sežrat. Jiní se naopak cítí k hvězdičkování povoláni a pokud je neosloví-
»

te, jsou dotčeni. Když si David Drozd vymíní, že bude hvězdičkovat pouze v případě, že mu dovolíte dát Sofiiinu světu záporné hvězdičky, naštve se Josef Herman a rozhodne se, že vám pro porušení pravidel už žádné hvězdičky nedá. Když slovně neuvedete, co kolik hvězdiček znamená, je řada hvězdičkujících i čtenářů zmatená. Když to uvedete, jsou hvězdičkující i čtenáři zmatení, protože to cítí jinak. A protože vy nemáte kvůli sbírání hvězdiček čas chodit do klubu, nemůžete si to se všemi přátelsky vysvětlit, což by samozřejmě bylo to nejsprávnější řešení.

Stát se může i to, že jakousi podivnou shodou okolností vyjde Zpravodaj s úplně jiným číslem a datem. Ti, kteří jsou v Ostravě od prvního dne, si toho naštěstí často ani nevšimnou, protože se neorientují podle čísel, ale spíš podle barvy obálky. Dora Viceníková ovšem přijela pouze na půl dne a vcelku logicky - ač nesprávně - usoudila, že Zpravodaj vychází ve dvou barevných mutacích.

Ale aby si někdo nemyslel, že nespokojení mohou být pouze čtenáři: za redakci tímto vyjadřuji nespokojenost s tím, že žádný dramaturg nebyl ochoten prozradit do našeho glosáře jakýkoli názor. Částečně omluvena je pouze výše zmíněná Dora Viceníková, která poté, co odmítla prozradit svůj názor, půjčila Michalu Zahálkovi pět korun na šatnu.

VLADIMÍR MIKULKA

Zítří

9:30 - 13:30

2. seminář - COOLTOUR

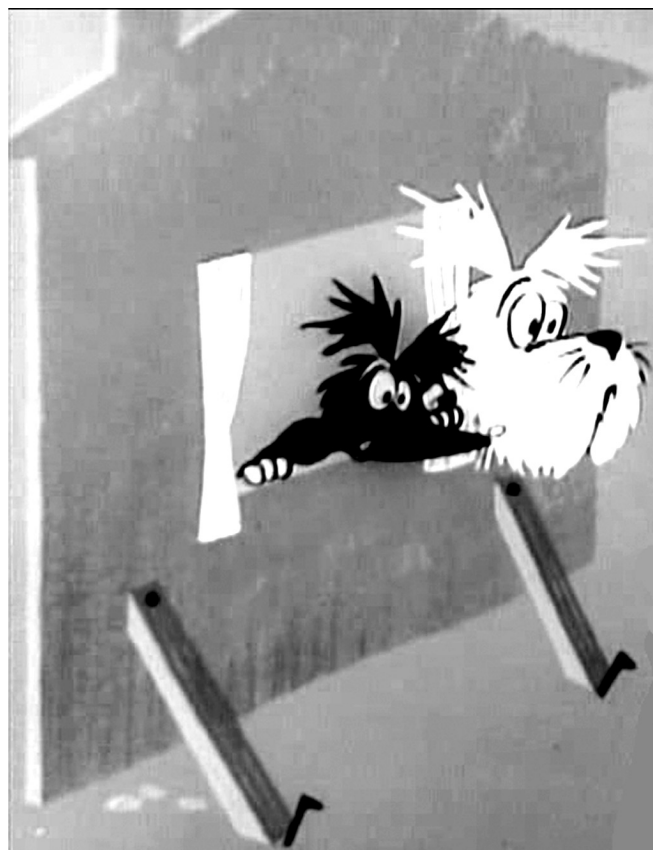
14:30 NA VĚTRNÉ HŮRCE

Divadlo Petra Bezruče

18:30 JAK DŮLEŽITÉ JE MÍT FILIPA

NDM - Divadlo Antonína Dvořáka

22:00 Společenské setkání účastníků festivalu



OBSAH

rozhovor: Martin Františák ... 3 - 5

rozhovor: Josef Jelínek ... 6 - 8

recenze ... 9 - 12

hvězdičky ... 13

glosy ... 14 - 15

Martin Františák: Koupím si půl metru poezie

Po rozhovoru se Štěpánem Páclem přinášíme rozhovor s Martinem Františkem, který coby jeho předchůdce v roli uměleckého šéfa Bezručů slouží svou poslední sezónu. O jeho plánech do budoucna, Bezručích i o Správkaři, který je na dnešním programu, jsme si povídali před dvěma týdny v kavárně Švandova divadla, kde zrovna zkoušel svou autorskou inscenaci Frankenstein. Místo autorizace přišla jen poznámka: „Rozhovor je živý.“ Snad se vám bude jevit také tak.

***Správkař* není žádným obecně známým románem – kdo přišel s tím, že by se měl nebo mohl objevit na jevišti u Bezručů?**

První zmínka o něm padla v době, kdy jsme s Martou Ljubkovou pracovali na dramatizaci Rothova *Joba*. Konzultovali jsme ji tehdy s Arnoštem Goldflamem, který se zmínil, že existuje jeden výborný román Bernarda Malamuda jménem *Správkař*. Za nějaký čas jsem si na ta jeho slova vzpomněl, a došlo k tomu, že pro nás Arnošt připravil dramatizaci, kterou teď uvádíme. K mé radosti a snad i k Arnoštově spokojenosti. Mně se zdá, že je pryč doba cool dramatiky a podobných věcí – anebo třeba ani pryč není, nechci to říkat takhle dogmaticky, ale každopádně se mi zdá, že je potřeba nebát se hledat spíš silné téma než provokaci za každou cenu nebo obecně známý titul.

O čem je tedy *Správkař* pro vás?

Pro mě je v něm důležité téma nakládání s osobní svobodou, téma sebeúcty, téma jedince a společnosti – to jsou v leccm velice aktuální otázky. Ty židovské reálie jsou samo-

zřejmě zajímavé v oněch konkrétních detailech, jimiž naplňujeme život a hmotu toho příběhu, jenomže – jak říkal Malamud – každý člověk může být Židem. To, co mě na tom příběhu lákalo, je určitý boj (v úvozovkách) s různými subtilními i brutálními represemi světa, ve kterém se pohybujeme a žijeme. Najednou řešíme, že on je vlastně jako disident, že to je jako padesátá léta, ale že to je vlastně taky jako Pussy Riot, že to je jako dnešek. Reálie nám najednou padaly zprava zleva. A souzní to i s tématem, které zajímá nejen Goldflama, ale třeba i Taboriho, tedy s otázkou, jak být a přežít v tomto světě a jak být a přežít sám se sebou a vůči sobě. Byl jsem až překvapen, jak nás to téma pohltilo, jak to zkoušení bylo živé, jak bylo vzrušující a dráždivé – rozhodně to nebylo secvičování mizanscén. Bylo to zkoušení plné živých debat a jiskrného napětí, až do úplného konce. Najednou nám šlo o něco víc než jen o vytvoření divadelní inscenace – z toho má člověk vždycky největší radost.

Tím se dostáváme k takřka obligátní festivalové otázce: co další-



ho vám udělalo u Bezručů radost v uplynulém roce? Jaký byl?

Minulá sezóna byla předznamenána svým názvem: „Na cestě“. Byl to rok ve znamení rekonstrukce divadla, ve znamení různých přesunů – zkrátka divoký. Když odhlédnu od těch stresů, které přinesl, tak je docela důležité, že – ač si toho člověk možná na první pohled nevšimne – to divadlo prošlo určitým přerodem. Generace, která dominovala, generace našich „hvězd“ Tomášů Dastlíků, Terez Vilišových, Lukášů Melníků, byla v posledních letech doplněna novou generací – přišel Ondřej Brett, přišla Pavla Gajdošíková, přišel Michal Sedláček, teď čerstvě přišel absolvent KALD DAMU Josef Jelínek... Tohle

organické prorůstání nové krve, nových svalů do divadla, to je nesmírně podstatné, mělo by to zpevňovat krok divadla do budoucna.

Radost jsem měl z Pitínského *Bluesmenů*, z toho, jakým přínosem byla pro soubor jeho práce, jakou pozitivní stopu v souboru a v Ostravě Pitínský zanechal – myslím, že ta stopa zůstává a zůstávat bude, i když *Bluesmeni* už mají po derniéře. Stejně tak mě potěšila Mikulášková inscenace *Na větrné hůrce*. Sezónu zakončila komedie *Žkrocení zlé ženy*, pro někoho kontroverzní, pro mě zdařilý pokus o dnešní interpretaci alžbětinského divadla.

Letošní sezóna je poslední ve funkci uměleckého šéfa u Bezručů. Co vás čeká dál?

Po těch šesti letech je ručník vyždímaný a myslím, že je akorát čas, kdy by se šéfové měli měnit. Čeká mě takzvaná volná noha – nějakou dobu se nikam zavazovat nebudu a nechci. Znamená to určité rozvrstvení práce a témat, kterým bych se chtěl režírně i autorsky věnovat. Sám bych se rád ještě něčemu přiučil v oblasti práce s hercem, psychosomatiky... A čeká mě další spolupráce s amatérským souborem v Karolině. Rád bych se dostal do pravidelnějšího režimu práce a odpočinku, který jsem poslední léta nezvládal. Pitínský mi kdysi říkal, že režírování a vedle toho zároveň institucionální šéfování z vás časem vytluče duši. Já se těším, jak po mnoha letech zajdu do knihkupectví a koupím si půl metru poezie.

Píšete hry vždy s vizí konkrétní inscenace ve své režii, nebo umíte psát i „do šuplíku“, pro případ, že by se váš text někomu hodil? Karlu jste ostatně nerežíroval ani jednou, pokud se nepletu...

Ano, tu u nás režíroval Jan Frič. To je pro mě důvěryhodný člověk, pro kterého dokážu psát – a Karla vznikla přímo pro něj. Teď v této chvíli mám takovou vizi, že až bude klid, budu psát nikoliv pro sebe, ale se sebou. Už mám skicu jedné větší hry – a chystám spolupráci s Karolinkou. Ten sprint psaní pro profesionální divadla, ten nějak nestíhám, a vlastně ani stíhat nechci.

Nevěstu jste původně psal pro Karolinku a potom ji inscenoval i u Bezručů. Jaká to byla zkušenost?

Já jako autor píšu ve struktuře dramatických situací, které vnímám, ale nemám logicky motivovanou každou větu – to je dáno i jazykem těch her. Je tam pokus o nějaké vrstvení významů, nějaké poetické gesto, snad i o metaforu. Je to rozdíl. Pracujete-li na tématu, které je z toho místa, s lidmi, kteří jsou z toho místa, dochází daleko rychleji k uchopení té věci samotné. Přenos *Nevěsty*, která je vázaná na určité místo a určitou dobu, byl pro mě překvapivě svízelný – musel jsem odpovídat hercům na mnohé otázky jako „Proč ta postava říká tuhle větu?“ Říkal jsem jim, že nevím, co na to říct, protože sám neumím pojmenovat, proč jsem ji napsal. Byla to zajímavá zkušenost. Zdá se mi, že to je téma pomalu na monografii – autor, který píše pro určitý soubor, a který své hry sám režíruje... Myslím si, že mistrovství už by bylo samo to, napsat sebevědomý, svébytný dramatický text, který nabízí srozumitelné, životné postavy a herecké příležitosti – a dokáže-li někdo přijít a toto své „evangelium“ naplňovat, tak klobouk dolů. K takovému člověku mám velký obdiv. Ale pozor – teď je v jednání *Nevěsta* v Norsku. Norům se *Nevěsta* velice líbila, přijali ji nadšeně, a teď se jedná o to, že bych ji tam mohl režírovat. To mě nesmírně láká – realizovat ten syrový svět s těmi ještě syrovějšími Nory, kteří to téma jakéhosi vnitřního vypuzování, držení si svého území, to podivné nacionální furiantství mají v sobě. To bych vyzkoušel moc rád.

MICHAL ZAHÁLKA

Josef Jelínek: Hraní Simpsonovi – to by byl hřích

Novou tváří Divadla Petra Bezruče je od letošní sezóny 192 cm vysoký, kolem metráku vážící Josef Jelínek, ještě stále student KALDu DAMU. V inscenaci Správkař se na OST-RA-VARu představí v roli převozníka a Anastazije. V mezičase náročných přejezdů trasy Praha-Ostrava-Praha se odehrál následující rozhovor o hrdinech, loutkách a klaunech.

Studoval jste KALD na DAMU – jak vás škola připravila na budoucí angažmá v činoherním divadle?

Začal jsem studovat herectví, protože jsem to měl v rodině. Oba dva rodiče jsou loutkáři, brácha taky. Od sedmnácti let jsem hrál a pořád hraji loutkové divadlo pro děti, což je taková přibojka. Po roce na Vyšší odborné herecké škole mě vzali na DAMU.

S novým vedoucím (Jiří Havelka, pozn. red.) se postupně začíná ten studijní systém inovovat, začíná být novější, s mladým přístupem. A myslím, že nás ta škola dobře připravila. Bylo nám sice vštěpováno, že děláme tu alternativu – hledáme alternativu mezi divadelními žánry – ale záleží na tom, k čemu kdo chce víc přilnout. Takže jsme dělali jak klasické herectví, tak i loutkové projekty, kterých bohužel nebylo moc, což mě mrzelo, protože loutky mají smysl. Tak jsme si se spolužákem Petrem Vydareným během studia udělali vlastní projekt. Dostali jsme peníze od katedry, mohli jsme si složit vlastní tým, vytvořit inscenaci a všechno vymyslet

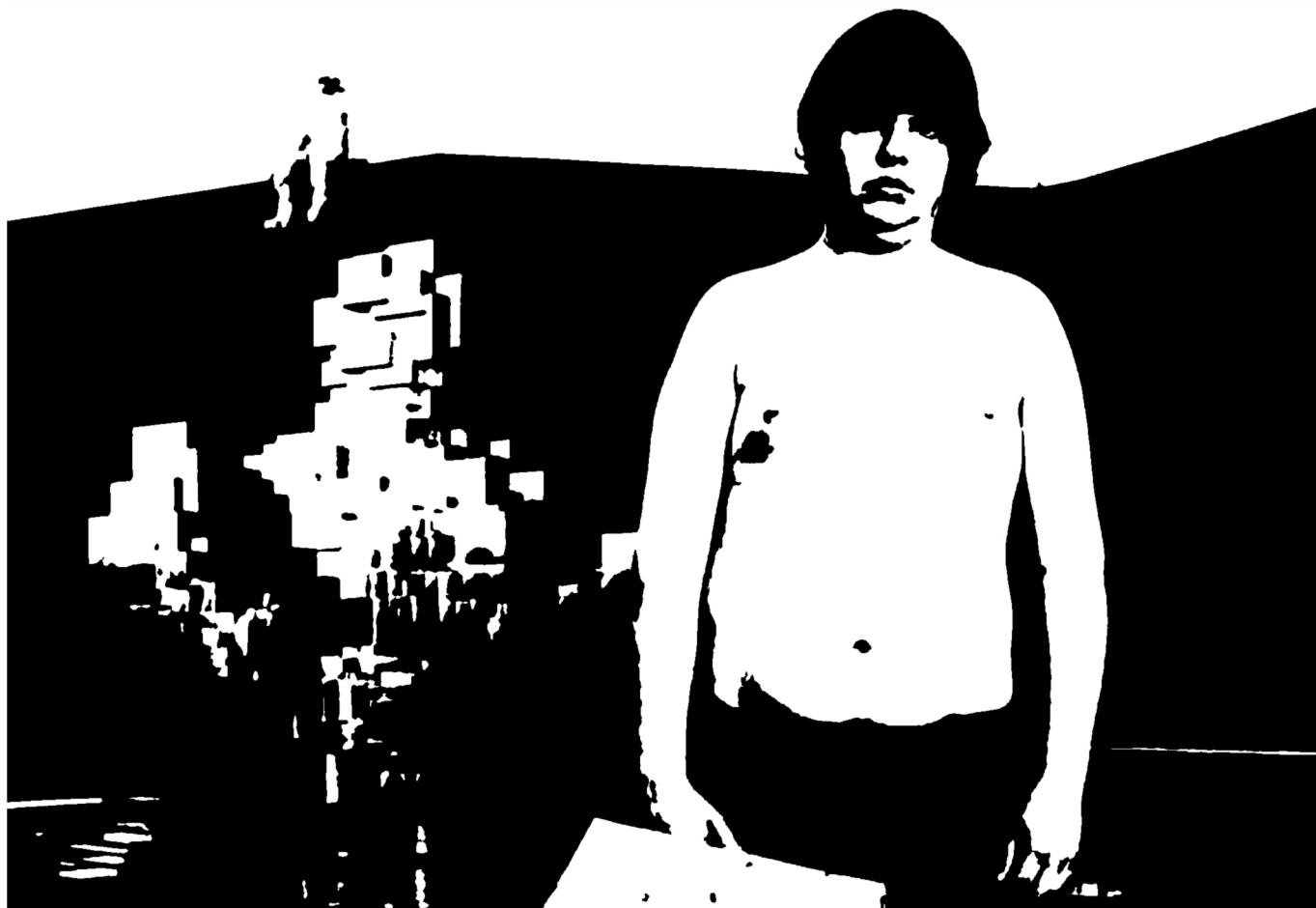
(Moustache Cabaret, Studio Řetízek: V kůži Alfréda Schwartze, 2010, pozn. red.). A to mělo docela úspěch. Protože my oba jsme byli jediní dva zarytí loutkáři, tak jsme jako jediní dostali angažmá do činoherních divadel.

Ještě při studiu se vám podařilo dostat angažmá v Divadle Petra Bezruče. Jak k tomu došlo, chtěl jste přímo do tohoto divadla?

To mně bylo nabídnuto. Tak jsem jim řekl: „Samozřejmě!“ – tak se ostatně člověk po škole musí tvářit na všechno. Jenom z DAMU vychází ročně kolem dvaceti herců, což je strašně moc. A dostat práci hned po škole je něco. Nemám dostudováno a už si dělám „divadýlko“.

Navíc samozřejmě Bezruči měli jméno. Ačkoli pocházím z Liberce a Moravskoslezský kraj šel mimo mě, v Ostravě jsem nikdy nebyl, akorát o ní a o Bezručích slýchal.

V divadle teď dělám spoustu věcí, které jsem v životě nedělal, např. práci s pevným textem – to jsme od druháku nedělali. Pak přijdu k Bezručům a učím se hromady textů a záskoků. Jde to, ale byl to



skok do studené vody v neznámém rybníce.

Vaše absolventská inscenace *Já, hrdina* byla v dramaturgii Divadla DISK dosti významná. Jak probíhal proces tvorby tohoto dokumentárního divadla?

Začalo to tím, že jsme měli název *Já, hrdina* a taky téma hrdinství. Probírali jsme různé druhy hrdinství a hrdinů, a tak se do toho dostali ti Mašíni. Tak jsme se dohodli, že to uděláme o nich a že budeme shánět veškeré materiály a informace, které si veřejnost může sama sehnat – dokumenty, výpovědi Mašínů na Youtube, internetové diskuze. A formou rekonstrukcí případů jsme chtěli ukázat, jak se dá ovlivnit názor člověka. Že jednou se to udělá tak, aby člověk ani nevěděl, o co tam jde. Pak to vyprávět z jednoho úhlu po-

hledu – že bojovali za svobodu, pak z druhého – že zabíjeli někoho, kdo má ženu a děti. A tak položit otázku: „Kde je vlastně to hrdinství a kde není a kde je ta hranice?“. A navíc je tam to hlasování. Na konci představení roztržením lístečku diváci hlasují – jestli jsou Mašíni hrdinové, nebo vrazi. A ideální výsledek by měl být, že buď bude urna plná neroztržených lístků nebo že bude úplně prázdná. Není v naší moci někoho soudit, my sami si ani nedovedeme představit, co se tenkrát dělo.

Může tento jevištní tvar divadla jako dokumentu fungovat? Být objektivní, bez jasného postoje?

Může fungovat ve chvíli, kdy přiměje lidi, aby si o tom něco zjistili. Toto představení jim může dát zevrubný nástřel, rámec věcí a základní informace, ale spíš by to mělo

navést člověka, že pokud chce mít nějaké názory a hádat se o tom, tak si o tom musí zjistit ale sakra víc.

A jaký jevištní tvar vás láká nejvíce?

Já se považuji za vystudovaného loutkoherce. Pořád mě láká loutkové divadlo. Protože mám dojem, že herce už známe, už nás nemůžou ničím překvapit. Veškeré fyzické jednání, které vidíme, už jsme někde viděli, i barvy hlasů – sice je každý originál, ale jednoduše splynou. Kdežto loutky můžou být originál, můžou jednat úplně proti fyzické stránce člověka. Což je největší kouzlo, možnost a potenciál loutkového divadla. Tím se dá udělat úplně všechno. Což platí třeba i u animovaného filmu – udělat hrané Simpsonovi to by byl hřích. To samé platí u loutek. Loutky můžou jednat tak, jak by si člověk strašně jednat přál, ale nikdy nebude moci.

Nedávno jste dělal konkurz na Zdravotního klauna. Co Vás na tom zajímá?

Ano, zdravotní klaun je strašně hezké povolání. Šel jsem na ten konkurz, tam jsem se dostal do posledního kola, ale byla strašně těžká konkurence. Plus do toho jsem změnil pole působnosti, najednou jsem šel do Ostravy. Jsou tam čím dál tím lepší lidi, já už jsem se tam v posledním kole cítil tak blbě. Asi jsem na to ještě moc mladý, musím načerpat zkušenosti, než to půjdu zkusit znovu. Byl to v podstatě strašně fajnový workshop, já jsem

tam byl na třech kolech. Když si člověk z toho neodnesl to zaměstnání, klaunování, tak alespoň zážitek a základy klaunských prací.

V posledním kole jsme si všichni měli vytvořit charakter klaunadoktora. Já jsem sáhl po zoufalém řešení a vytvořil postavu klauna-patologa, primář patologie doktor Výborný.

A čím měl být klaun-patolog legrační?

Tím, že dělal s mrtvolama (smích). Takový černý humor. V terénu by se to pak jistě muselo dělat nějak jinak.

Těšíte se na OST-RA-VAR?

Já jsem ho ještě nezažil, neboť jsem byl v Ostravě poprvé letos v srpnu. Takže se těším, máme tam jedno představení až v půl jedenácté večer, to bude jistě plné energie.

BARBORA ŠUPOVÁ

Človečina tu smrdí...

Dvojinscenácia *Chlív/Pater-noster* v Aréne je analýzou človeka a jeho najhlbšie zakorenených vlastností, ktoré v nás spokojne driemú ako časovaná bomba. Súbor pod vedením režiséra Janusza Klimsu dochádza k nelútošnému obrazu, v ktorom v nás žije už len to, čo nie je ľudské. Pre tých, ktorí odolávajú, nie je miesto na svete. Ľudia sú tu ako stroje, zvieratá, nenásytný dobytok, ktorý v sebe v období komu-

nizmu zabil ľudskosť. Vražda to bola nenápadná, nenásilná – nepoužili zbrane, ale svoju apatiu a debilitu. A teraz na hrobe človečenstva tančujú svoje chlípne tango.

Inscenácia si vystačí s jednoduchou scénou, po ľavej strane stojí jedálny stôl a na horizonte je červená opona, ktorá podľa potreby odкрýva ďalšie priestory. Dokonalé načasovanie každého pohybu, gagu, gesta či repliky vytvára dynamiku, no diváka nezahlcuje prebytočnými detailami. Rytmus je tu až strojový, avšak herci dávajú svojim postavám desivo presné ľudské odtiene. Ich herectvo je groteskné, hyperbola charakterov ale neskĺza do povrchnej vaudevillovskej typológie. Naopak, presne rysuje každú pohnútku či motiváciu, a tak sa šialené záchvaty či absurdné chovanie javia ako prirodzený dôsledok okolností.

Najpríznačnejším je azda výstup šialeného profesora – inseminátora (Josef Kaluža), ktorý je v mičurinovsko-lysenkovskom duchu posadnutý myšlienkou ovládania prírody a šľachtenia kráv. Semeno býka Falstaffa v záchvate svojho „stvoriteľského“ komplexu strieka aj na divákov. V chlieve ho sprevádza koketná herečka (Tereza Dočkalová), avšak profesor preferuje gumenné rukavice a útroby kravičky Rexony.

V ďalších príbehoch sa dozvieme o zatknutí nestraníka, vypočujeme si zvukový záznam rozhovoru

dvoch scestovaných kráv, nazrieme do zákulisia kapitoly našich dejín, v ktorej sa súdruhovia rozhodli pestovať u nás ryžu a krásne sebaironický výstup zhýralých hercov ukáže, že to s ich intelektom nie je až také ružové. V týchto výstupoch sledujeme stratu morálky a rozumu, ktorá vedie postupne k strate prirodzenosti a v niektorých výstupoch i k snahe premôcť silu prírody. Inscenácia je v tomto zmysle štúdiou o psychológii moci, snaží sa ukázať jej príčiny a dôsledky a jej paralely s etikou či intelektom.

V druhej polovici vidíme menej ucelené, no o to viac úderné panoptikum dedinských idiotov, ziskuchtivých, ohavných, nemorálnych prasiat. Situácie a motivácie sú často nejasné, čím zdôrazňujú absurditu krutého počínania a vyžívania sa v ňom. Syn (Albert Čuba), ktorý sa vracia z Ameriky, očividne pobral civilizačné návyky a doslova tu bojuje o život, neskôr preberá situáciu sám a ako fízel ohrozuje životy druhých. A to všetko na pozadí debaty o šľachtení ľudskej rasy. V týchto absurdných situáciách kladú inscenátori zásadné otázky života a morálky, snažia sa definovať človeka v rámci prírody a duchovného sveta. Toto hrobárske tango je veľmi sexy, ale smrdí skapatou človečinou...

TÁŇA BREDEROVÁ

Redakční hodnocení

*Brederová ***** / Macháček **** / Mikulka **** / Pacáková *****

Samovar na skříní

Klasičtí filologové mají jeden poněkud interní, nicméně trefný vtípek, který říká, že Senekova Médea již četla Eurípidovu *Médeiu*. Tři sestry Anny Saavedra četly Čechova zcela přiznaně – a právě napětí mezi životem a literaturou, mezi obrazem a předlohou je možná tím hlavním tématem její hry *Kuřačky*. Nechte se tu zdaleka jen Čechov: rosolovatější Andrej si čte Kafkovu *Proměnu*, zakřiknutý mladíček Baronek a jeho „liška“ Olga *Malého prince*, Natálie aspoň *Mou psychologii*.

Čteme-li *Kuřačky* prostě „jen“ jako moderní adaptaci Čechova, asi se zklameme: čtveřice sourozenců a Nataša-Natálie jako vetřelec, ano, ba i toho Tuzenbacha-Baronka rozeznáme, ale proč zrovna tihle? Kam se poděli ostatní? Co Mášin manžel? Proč je hudebnicí místo Máši Irina? V tom spočívá zrada toho textu: tahle rodina se sice (z rozmaru rusofilního otce) jmenuje stejně jako Prozorovovi, ale nakonec si vlastně do detailu podobní nejsou. Jejich vztah je vztahem literárních a životních kliše – sladce jedovaté semetricky i zakřiknutí mladíci se odedávna vyskytují v hojném počtu. A ta kliše jsou tu zcela namístě: hra podává (alespoň v mých čtenářských očích) obraz útoku banality na literaturu.

Mám jistou obavu, že přesně tohle v inscenaci Janky Ryšánek Schmiedtové tak docela nevyzní – inscenovaný text má mnohem jemnější a metaforičtější tóny, než do jakých

se ostravští herci a tvůrci pouští. Kontraproduktivní je už střet opatrně „metaforických“ povlávajících záclon s důsledným realismem zbytku scény – od něj se, myslím, odvíjí značná část neduhů téhle inscenace.

V takhle realistickém základu, u oprýskaného dřevěného stolu se ze scény, v níž Andrej podle scénické poznámky „čte Kafku, přejídá se a pláče“, docela logicky stane gag o tom, jak roztomilý nekňuba schovává pod knížkou banán se šlehačkou. Ne tedy, že by to nebylo roztomilé a vtipné – jenže se ztrácí téma. A když si herci ještě v domněnání vlastní roztomilosti dovolí zahodit jeden precizně vystavěný dialog o ruské literatuře za účelem narážky na *Ivanova*, který se hraje za chvíli (jako se to stalo přinejmenším na dopoledním představení), je hotovo.

Z *Kuřáček* zbyla docela solidní komedie v čechovovsky-telenovelovém ladění se spoustou vtipu a místy silně přepáleným sentimentem (závěrečné objetí!); příběh o tom, jak tahle citlivá a inteligentní čtveřice (ne)odolává době, v níž sebeúctu nahradila sebedůvěra a v níž všemu vládne alternativní psychologie, kyberprostor, krabičková dieta a rady z televizních magazínů. Není to málo, ale mohlo být výrazně lépe.

Jinak řečeno: viděl jsem *Kuřačky* a byl jsem spokojený. Četl jsem *Kuřačky* a byl jsem překvapený. Viděl jsem *Kuřačky* podruhé – a jsem poněkud v rozpacích. Čtete *Kuřačky*. Dost možná budete překvapení.

Redakční hodnocení

Zahálka **** / *Brederová* ****

Macháček *** / *Mikulka* *** / *Pacáková* **** / *Šíroka* *** / *Šupová* ****

MICHAL ZAHÁLKA

Není kýč jako kýč

Zdá se, že v Komorní scéně Aréna platí dvě pravidla: herci 1. nedýchají (jsou proto schopni s přehledem nasadit a udržet závodní tempo) a 2. důsledně nalézají motivaci pro každou repliku, která na jevišti zazní. Má-li být druhá podmínka dodržována i při inscenování takové hry, jakou je Plešatá zpěvačka, je třeba najít nějakou konstrukci, na kterou se Ionescův text oblékne jako látka na stínítko lampy.

Režisér Grzegorz Kempinsky pro onu konstrukci nešel daleko a zvolil inscenační klíč odvozený od obrazu mediálního světa. Jistě, působí to trochu banálně, přirovnávat současná média k absurdnímu divadlu. Současně je však dlužno uznat, že je to koncept funkční. Jsme tolik přivyklí na vykonstruovaný showbyznys po česku, že při této interpretaci není vážně vůbec nic zvláštního na cyklících se sděleních a nesmyslných výroch. Plešatá zpěvačka se tedy v Aréně proměnila v podívanou, kde je každý výstup zasazován do jiného televizního formátu. Navíc doplněnou o řadu reklam. Pochopitelně: nikde jinde není v médiích absurdno k nalezení tak často, jako v reklamních sloganech.

Úvodní scénické poznámky čte Josef Kaluža jako moderátor uvádějící situaci v rodině Smithových. Než však pořad začne, musí nutně přijít reklama, tentokrát na projímadlo. Když se na scéně poprvé objeví Mar-

tinovi a hledají, odkud se znají, vidíme v nich snadno dvě pyšné, zhýralé star. Výprava je plně přizpůsobená potřebám televizního studia. Základem je posuvné pódium; se vším je možné různě manipulovat a vytvořit tak „studií“ celou řadu.

Inscenace odkazuje k Televariété, večerním zprávám, Poště pro tebe, soutěží s porotci ve stylu „superstar“ a mnoha dalším pořadům. Důležitou roli hraje popová hudba, ať z už produkce „domácích“ Gotta a Bílé (kdy výběr sám je směšný a zesměšňovaný) přes interprety zahraniční (kdy jde spíše o to ukázat princip hvězdných večerů: když to hraje dost nahlas a je to dost chytlavé, rozhoupe to všechny).

Celou tuhle mašinerii samozřejmě řídí režisér, kterého sice nikdy nevidíme, na jeho přítomnost ale ukazuje z televizního zákulisí tradičně známý asistent (Vojtěch Orenič). Ten mimo jiné oblékne Josefa Kalužu do role služebné Máry.

Proč by měla být tato inscenace hodnotnější, než jeden televizní večer? Navzdory tomu, „o čem“ se hraje, je nejcennější právě to, „jak“ se to hraje. Primárním zdrojem komična není klišé, se kterým zde zachází, ale herecká práce. Je radost sledovat, jak se herci vypořádávají s postavou v nových situacích. Původní text není zneužitý, nejde o estrádu, která by se schovávala za Ionescovo drama, ale o vydařenou aktualizaci dnes již klasického textu.

PAVLÍNA PACÁKOVÁ

Redakční hodnocení

*Pacáková ***** / Macháček ***** / Mikulka *** / Pacáková ***** / Šupová **** / Zahálka ***

IvanOff

Čtvrteční den „čechovovských variací“ uzavřel *Ivanov* v režii Štěpána Pácla. Po jeho právem velebené prvotině v NDM – minimalistické, zato náležitě surové inscenaci *Krvavé křtiny*, platilo jméno režiséra za velký příslib. Aby se ale naplnil klasický žurnalistický stereotyp, je třeba ke jménu režiséra přidat titul: „Čechovův *Ivanov* v takové režijní konstelaci může způsobit masivní otřes v dějinách českého divadla!“ I stalo se, že inscenace na sebe až nešťastně navázala enormní očekávání.

I tento Páclův ostravský počín je minimalistický. Režisér ironicky koketuje s čechovovskou poetikou nechtěných i „frapantně kontroverzních“ situací, které zamyšlený, depresivní morous repetitivně prožívá. Ale kromě úhledné formy nakládá Pácl úsporně i s časem. Tempo se uzavírá do podivných hodiněk, s jejichž soukolím jsem se příliš nespřátelil. Celková unavenost a vyčerpání hlavní postavy i jeho okolí prolíná do koncepce inscenace natolik, že se sama stává utahanou. *Ivanov* už nechce být ve hře. Chce být off.

Ivanov i další postavy jsou zpomalené figurky na vybledlé fotografii, kterou Pácl zahušťuje ironickými komentáři k původnímu textu. Když se tematizuje Čechov a fascinující mýtus jeho dramatiky, na jeviště spadne mrtvý racek.

Strom, který ozdobí mrtvé tělíčko ptáka, je samozřejmě višně z velkého sadu, který nikdo nepotřebuje. Každý ze základních atributů inscenace – živly na scéně (hlína, voda, dým, moč a okurky), čímsi naznačoval výraznou a hutnou inscenaci. Stejně jako smysl pro obskurní humor, nejčastěji ve výstupech Jana Fišara v roli Lebeděva. A proti tomu chladná, stylizovaná, neživá šikma.

Další výraznou a možná nejdůležitější vrstvou je vztah k sebevraždě. Spíš než na otázku: „kolik toho má člověk ještě vydržet, než se zabije“ hledá *Ivanov* odpověď na trochu jednodušší rébus: „jak dlouho trvá proces, než se člověk rozhodne ukončit život a hlavně, kde má kulovnice ústí hlavně“. *Ivanov* Tomáše Jirmana – aniž by si dokázal na tyto otázky relevantně odpovědět – od samého začátku pouze čeká na impuls, aby se mohl zabít. Stisknout kohoutek je pro něj to nejjednodušší. Bez toho, že by zvažoval jiné možnosti, spáchá sebevraždu s absolutní samozřejmostí. Veselý glosátor veškerého jevištního dění Borkin Jiřího Sedláčka by možná (pro výklad postavy typickým způsobem) mohl zazpívat: „hlavu si prostřelí o něco víc, průstřel pohladí a pak už nic“.

MARTIN MACHÁČEK

Redakční hodnocení

Macháček *** / **Brederová** *** / **Mikulka** ** / **Pacáková** *** / **Šířoká** ***
Šupová **** / **Zahálka** ***

	David Drozd	Vladmír Just	Jan Kerbr	Tatjana Lazorčáková	Věra Ptáčková	Lenka Šaldová
Chlív/Páternoster	●●●●	—	●●●●	●●●●●	—	●●●●
Kuřačky	●●	●●●●	●●●●	●●●	●●●●	●●●●●
Plešatá zpěvačka	●●●●●	●●●●	●●●	●●●●	●●●	●●●●
Ivanov	●●●	●●●●●	●●●●	—	●●●●	●●●

Největším zážitkem dnešního dne byly *Kuřačky*. Je to báječně napsaná hra na půdorysu Čechova, ze kterého ale vybírá přesně to podstatné. Pak to akorát hodně názorně přeloží do současných reálií. Mohl by to být taky dramaturgický výklad původních *Tří sester* pro současnou inscenaci. Já mám rád právě takovéto chytré texty, které jdou po nějakém problému. Krizí středního věku si projde každý, a proto můžou vést *Kuřačky* dokonalý dialog s diváky. Naopak nejméně se mi líbil *Ivanov*. Tam právě všechna pozitiva vyzdvižovaná u *Kuřaček* chyběla. Sice je to z vnějšku výtvárně pěkně udělané divadlo, ale podstata věci (kdo je Ivanov, proč se zastřelí, a proč při tom zničí dvě ženy) chybí. Abychom si konečně uvědomili tragický osud postav, musí dvakrát zapřít, a to je hrozně triviální. Režie není od toho, aby člověk udělal něco hezkého na jevišti, ale aby v dialogu předložil něco, co nás všechny zajímá. Místo jakési pohybové galerie si tak můžeme v divadle o těchto problémech popovídat. Pácl je skutečně šikovný režisér, ale podobné obrazy znám s odpuštěním už z období normalizace. Poetické interpretace Čechova jdou navíc i proti poetice samotného dramatika. Je to přeci komedie. Proč se ale ty lidi nesmějí?

JOSEF HERMAN

Modrá líška nepriniesla šťastie ani režisérke *Kuřaček*. Hrástka rodinných konštelácií vyspaná na javisku, realizmus okorenený snovou pasážou virtuálnej reality a príserne únavná prvá polovica. Asi by bolo ale vhodné zhodiť vinu na text. Tri sestry sa síce v hrobe neobrátili, ale so svojou mladšou verziou istotne nebudú ležať v jednom hrobe. Ešteže sú tie od Čechova sú predsa len nesmrteľné.

MILO JURÁNI (VŠMU)

Kuřačky Anny Saavedry jsou báječně napsanou hrou. Ukazuje nejen to, jak úžasné jsou původní *Tři sestry*. Do dnešních reálií přepisuje tuto Čechovovou hru a ukazuje tak, jak je pořád hrozně aktuální. Díky herectvu NDM je to navíc zábavné ale i mrazivé divadlo.

LENKA ŠALDOVÁ

Zkušebna. Cigarety. Skříň. Líška. Malý princ. Internet. Nahlas. Čtvrtek. Mrkev a fazole. Budoucnost. Svátek. Další čtvrtek. Paralelní veffmír. Čechov?

JOSEF KAČMARČÍK (DAMU)

Nepáči sa mi, že sa na OST-RA-VARe pozerám na divadlo, kde vykreslenie vzťahov neraz chýba, resp. ostáva iba v zárodkoch. Ivanov bol zaujímavou inscenáciou s množstvom nevyužitých scénografických prvkov. Síce je to Čechov remeselne „položený“ na javisko, no bez jasnejšej interpretácie.

JÁN BALAJ (VŠMU)

Najdramatickejším momentom v Ivanovovi bola zatekajúca strecha divadla Antonína Dvořáka. Ešteže niektorí pohotoví herci mali pršíplášť.

IVO DOBROVODSKÝ (VŠMU)

Štěpánu Páclovi s kolektívem se v Ivanovovi vydařilo zinscenovat kompaktní „čechovovské drama“ – jednotlivé scény probíhají ve správném rytmu, detailní práce s herci (zvláště Tomáš Jirman), jednoduše, avšak variabilně a účelně řešená scéna, promluvy oživují svižné melodie hudebníků – zkrátka poctivá práce.

DENISA VALTEROVÁ (FF UK)

Kdyby Ivanov neměl takové ženy jako Sášenku a Sáru, tak by už na něm nebylo vůbec nic. Nechápu ale, co na tom Ivanovovi vůbec viděly!

DOMINIKA ŠINDELKOVÁ
(FF MU)

Nahlas, o čem se šeptá

Je skvělé, že návštěvníků OST-RA-VARu každý rok přibývá, ale na druhou stranu se stává, že mnohá zajímavá představení se pro některé z nich stávají nedostupnými. Pokud se nedostanete na jedno představení, posedíte v kavárně s dalšími smolaři a nějak to přejde. Letos se ovšem stalo, že někteří z nás se nedostali hned na tři představení – a to už dokáže naštvat. Nebylo by vhodné uvádět představení v komorních prostorách dvakrát?

ŠÁRKA VODIČKOVÁ
A MAGDALENA PÁRTLOVÁ
(FF UK)

Tento ročník je pro mě oproti předchozím třem ročníkům nejchudší. Líbila se mi totiž zatím jenom inscenace S nadějí, i bez ní. Nezbyvá než doufat, že se to ale zlepší s inscenacemi Divadla Petra Bezruče. Bohužel jsem se ale nedostal na Plešatou zpěvačku. Konec konců jsem ale nebyl jediný. Do hlediště se nevešli ani ti, co na festival přicestovali z dálky a nemají jinak možnost inscenaci zhlédnout.

MARTIN ZAVADIL (FF MU)

Líbí se mi, že v DAD využijí jednu scénu hned v několika inscenacích. Šikmá plocha je zřejmě polyfunkční metaforou. Jestlipak se po ní Filip bude v sobotu taky procházet?

MARTA PAVLÍČKOVÁ (FF UK)

Zareaguji na závěr recenze inscenace Pygmalion. Podle recenzentky Barbory Šupové „zábava, která neurazí, nestačí“. Rovněž ani recenze, která neurazí, nestačí.

MARTIN BERNÁTEK

I ON(E) SKOnčil pre mňa pocitom nespokojnosti.

JAKUB MUDRÁK (VŠMU)

Dnes večer jsme vstoupili do druhé poloviny přehlídky. Na bilančování je sice ještě brzy, ale když se ohlédnu zpátky, tak dosud nejsilnější inscenace byly z Komorní scény Aréna. Jsem ještě zvědavý na Divadlo Petra Bezruče. Zklamáním bylo zatím Divadlo loutek Ostrava, kde s přihlédnutím na minulý ročník očividně něco nefunguje.

JIRÍ ŠTEFANIDES

NDM zúfalo potrebuje výrazné režijné osobnosti.

DOMINIKA ŠIROKÁ (FF UP)

Polygmalion. Včerejší „hvězdičkování“ natrhlo moji recenzentskou čest. Hrdě se přiznávám, že jsem hodnotil Pygmalion, ale mýnil jsem zcela odlišnou inscenaci. Působí to jistě neokázale a velmi heroicky – ohodnotit inscenaci, kterou člověk nevidí nejvyšším možným hodnocením ze všech kolegů a přitom se tvářit, že vše proběhlo řádně !!! za dohledu státem dosazeného notáře !!!

Omlouvám se tím samozřejmě tvůrcům, kolegům a zejména mé cti, které celý včerejšek procházela soustavným šitím. Ostrava je past a já jsem se chytil. Nikdo si zde nemůže být jistý tabulkami dnem ani nocí.

MIRTAN MECHEČÁK

Nemocné věci mají své nezapustitelné místo. Plešatá zpěvačka v Aréně tematizuje výprodej toho nejhoršího, co se míhá v televizi, pornografických baletch i transsexuálních revuálkách. Rozvolněný, anarchistický tvar, který kromě obskurních melodií známých pořadů obsáhl i „trochu toho komunikačního prázdna“. Lze ji charakterizovat pojmem: „guilty pleasure“. Zkrátka jsem měl chuť vytrhat si orgány z těla a se na koturnech hlaholit sardinky vytékající z plechovek, poté co se na scéně objevil Požárník.

MARTIN MACHÁČEK



Šéfredakce: Vladimír Mikulka - Michal Zahálka

Redakce: Táňa Brederová - Martin Macháček - Pavlína Pacáková - Dominika Šíroká
- Barbora Šupová

Grafik: Michal Zahálka

*Festival pořádá činohra Národního divadla moravskoslezského ve spolupráci
s Komorní scénou Aréna, Divadelní společností Petra Bezruče a Divadlem loutek
Ostrava za podpory statutárního města Ostravy a Ministerstva kultury České republiky.*

Redakční kontakty: mail michal.zahalka@gmail.com - tel. 724 507 818 (jen SMS)